

DRIO Den Haag

Algemeen Veiligheidsbeeld Eenheid Den Haag 2021

POLITIE

DRIO Den Haag

Algemeen Veiligheidsbeeld Eenheid Den Haag 2021

Definitieve versie
28 mei 2021
Rubricering OPENBAAR

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Maatschappelijk ongenoegen en onrust	5
Verschuivingen in de commune criminaliteit	9
Kwetsbare groepen meer onder druk	13
Jeugdproblematiek	15
De vele gezichten van ondermijning	16
Bronnenlijst	22

Inleiding

Het Algemeen Veiligheidsbeeld Eenheid Den Haag 2021 schetst de belangrijkste ontwikkelingen in relatie tot criminaliteit, openbare orde en veiligheid. Het beeld is vervaardigd op basis van een (dreigings)analyse van diverse (cijfermatige) politiebronnen, veiligheidsbeelden op specifieke onderwerpen, interviews met deskundigen, een analyse van sommige gegevens van de Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) Veiligheidsmonitor 2019, mediaberichten en (wetenschappelijk) onderzoek.

Het beeld is opgemaakt in het voorjaar van 2021. Op dat moment worden Nederland en de Eenheid Den Haag nog steeds geconfronteerd met de maatschappelijke gevolgen van de coronacrisis. Een crisis die al meer dan een jaar duurt nadat begin 2020 de wereldwijde pandemie begon en dat het kabinet Rutte III op 9 maart 2020 diverse maatregelen afkondigde om de uitbraak van het coronavirus in te dammen. Sindsdien hebben aanscherpingen en versoepelingen van het maatschappelijk en privéleven elkaar afgewisseld. Bovendien heeft het kabinet in het afgelopen jaar verschillende maatregelen genomen om de economische gevolgen van de coronacrisis te beperken.

Het afgelopen jaar was een bijzonder jaar en het roept de vraag op welke veranderingen in het veiligheidsbeeld hebben plaatsgevonden. Bovendien is een belangrijke vraag hoe het veiligheidsbeeld er uit gaat zien na de crisis. Gaan we weer terug naar het leven van voor de crisis, gaan we anders leven of zal de samenleving moeten leren leven met een virus en varianten van een virus die telkens weer opduiken? En wat betekent dat voor het veiligheidsbeeld? Veel zal afhangen van de mate waarin en de snelheid waarmee het virus onder controle komt. Dit geldt zowel voor Nederland als voor de rest van de wereld.

De coronacrisis is echter maar één van de factoren die van invloed is op het veiligheidsbeeld. Zo heeft de Politie Eenheid Den Haag in de veiligheidsbeelden van 2018 en 2019 al gewezen op diverse maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het veiligheidsbeeld zoals internationalisering, migratie, polarisatie, bevolkingsgroei en vergrijzing, verstedelijking en segregatie, digitalisering en de groeiende rol van sociale media (Politie Eenheid Den Haag, 2018; Politie Eenheid Den Haag, 2019). Uit de literatuur blijkt dat tijdens een crisis bepaalde maatschappelijke patronen vaak versterkt en veel zichtbaarder worden. De genoemde ontwikkelingen die al jaren geleden zijn begonnen, blijven gewoon doorwerken.

In het voorjaar van 2021 vallen de volgende factoren op die van invloed zullen zijn op het veiligheidsbeeld: versterking van maatschappelijke tegenstellingen; toename van sociale ongelijkheid; de wijze waarop het leven en het werk worden georganiseerd (zoals het reisgedrag); technologische ontwikkelingen (digitalisering, mediatisering, artificial intelligence, big data); veerkracht van de samenleving (burgerinitiatieven) en innovatie (Berger et al., 2020; Klerk et al., 2021; Engbersen et al., 2021). Zij beïnvloeden namelijk: het aanbod van potentiële daders van delicten; de werkwijze bij het plegen van delicten; de gelegenheidsstructuren voor delictpleging (het gedrag van potentiële slachtoffers en de mate van toezicht); de vraag- en aanbodkant en de logistieke processen bij illegale (digitale) markten in drugs, wapens en diensten en tot slot het ontstaan of de ontwikkeling van vormen van extremisme.

De ontwikkelingen in het Algemeen Veiligheidsbeeld worden besproken aan de hand van de volgende thema's:

- Maatschappelijk ongenoegen en onrust
- Verschuivingen in de commune criminaliteit
- Kwetsbare groepen meer onder druk
- Jeugdproblematiek
- De vele gezichten van ondermijning

Maatschappelijk ongenoegen en onrust

De coronacrisis gaat samen met een versterking van maatschappelijke tegenstellingen. Bovendien is in het afgelopen jaar het maatschappelijk draagvlak voor het coronabeleid bij sommige bevolkingsgroepen in de loop van de tijd afgenomen¹. Er spelen om verschillende redenen vragen over het politieoptreden en op welke wijze de politie dit het beste kan invullen². Discussies over politieoptreden worden onder andere gevoed door het delen van (misleidende) beeldfragmenten op sociale media en desinformatie. Dergelijke beelden hebben mede geleid tot meerdere doxingzaken³ binnen de Eenheid Den Haag waarvan politieambtenaren slachtoffer waren. Deze ontwikkelingen zien we voornamelijk vanuit de hoek van het anti-overheid- en anti-coronamaatregelensegment.

Versnippering, verharding en verrechtsing

De Politie Eenheid Den Haag ziet steeds meer verschillende groepen en personen die zich afzetten tegen het overheidsbeleid gerelateerd aan de coronapandemie. Bij verschillende demonstraties en acties komen deze samen in gelegenheidscoalities, fluïde netwerken waarbij geen sprake is van een sterke hiërarchie. Het betreft een gemêleerde groep met een deel gematigde bezorgde burgers, maar bijvoorbeeld ook (voetbal) hooligans en extreemrechtse subjecten. Een deel van de demonstranten wordt daarnaast gevoed door

1 RIVM (2021); I&O Research (2021).

2 Terpstra & Salet (2020); Brakema & Knuma (2021); Wal (2021).

3 Doxing is het (online) achterhalen van namen, adressen, facebookaccounts en e-mailadressen van iemand die (negatief) in het nieuws komt en deze vervolgens publiceren.

complottheorieën. Sociale media vervullen een verbindende en aanjagende rol. Zorgen zijn er vooral voor een verdere verharding door het vervagen van de grens tussen activisme en extremisme en het gebruik van contrastrategieën tegen de overheid en personen (waaronder politieambtenaren). Geweld, bedreigingen en intimidatie worden hierbij niet geschuwd, bijvoorbeeld door het delen van naam, adres en woonplaatsgegevens op sociale media (doxing) en de geweldsincidenten bij verschillende demonstraties. Onder andere door het gebrek aan hiërarchie in dergelijke groepen, ontbreekt vaak een rem op de radicalisering van individuen. De meeste dreiging gaat dan ook uit van potentieel gevaarlijke eenlingen (PGE's). Er kan gesproken worden van versplintering, verharding en verrechtsing. Omdat extreemrechts zich momenteel bezig houdt met de online beïnvloeding van mensen is het denkbaar dat het aantal aanhangers van het extreemrechtse en rechtsextremistische gedachtengoed na de coronacrisis hoger zal liggen dan vóór de coronacrisis. Dit manifesteert zich deels in de anti-overheidgroeperingen, zowel online als offline. Er heeft een normalisatie plaatsgevonden van extreemrechts activisme. De sociale kosten van het aanhangen van extreemrechts gedachtengoed zijn lager geworden. Ook binnen het rechtsextremistische circuit komt de dreiging met name vanuit van PGE's⁴.

In het afgelopen jaar zijn de politie en het bestuur ook veel meer geconfronteerd met niet aangekondigde demonstraties die in het algemeen wel zonder (grote) openbare ordeverstoringen zijn verlopen. Met betrekking tot links activisme of extremisme is er sprake van acties die ontregelen, maar verder over het algemeen geweldloos verlopen. Bovendien houden de linkse activisten zich over het algemeen aan de coronamaatregelen. Opvallend is dat de mobilisatiekracht van extreemlinkse groeperingen net als in de afgelopen jaren laag is. Verwacht wordt dat naarmate het gevaar voor het coronavirus afneemt, thema's als klimaat en discriminatie manifester zullen worden.

Jihadistische aanslagen blijven voorstelbaar maar directe geweldsdreiging in Nederland is afgenomen

De belangrijkste terroristische dreiging komt nog altijd vanuit de Nederlandse jihadistische beweging. Deze dreiging lijkt in 2020 iets afgenomen in vergelijking met eerdere jaren. Islamitische Staat (of IS) roept nog steeds op tot het plegen van een (lone-actor) aanslag op basis van politieke motieven of als reactie op heiligschennis of andere beledigingen van het geloof. De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) schat in dat de beweging qua omvang sinds 2018 ongeveer gelijk is gebleven, waarbij een beperkt aantal individuele aanhangers lijkt toe en uit te treden⁵. De directe geweldsdreiging die uitgaat van de jihadistische beweging is afgenomen door sociale en ideologische versplintering, demotivatie en het ontbreken van krachtige leiders. Hoewel onder Nederlandse jihadisten nog altijd de intentie leeft om in Nederland een aanslag te plegen, zijn de meeste activiteiten geweldloos. Het gaat hierbij onder meer om demonstraties tegen het gedeeltelijk verbod op gezichtsbedekkende kleding, in de volksmond het nikabverbod genoemd, of sociale media campagnes om geld in te zamelen voor vrouwen in Syrië. In het verzorgingsgebied van de Eenheid Den Haag wonen meerdere individuen met jihadistische overtuigingen.

Nog steeds gaat er een vergrote dreiging uit van terugkeerders. Maar er zijn minder terugkeerders dan

4 Zie ook: NCTV (2021); Sterkenburg (2021).

5 NCTV (2021).

verwacht, en een deel wil niet terug in verband met vervolging in Nederland. Eenzelfde dreiging geldt voor ex-gedetineerden die zijn veroordeeld voor lidmaatschap van een terroristische organisatie. Als zij zijn vrijgelaten keren ze vaak terug in hun oude netwerken. Het is waarschijnlijk dat dit ook het geval is voor de gedetineerden die op korte termijn vrijkomen. Gevoelens van wrok en frustratie jegens de Nederlandse overheid vanwege detentie kan een motief zijn om actie te ondernemen tegen de staat of haar burgers. Niettemin is de verwachting dat de populariteit van de jihadistische beweging in Nederland verder zal afbrokkelen als gevolg van interne conflicten, het ontbreken van charismatisch leiderschap en desillusies over de ineenstorting van het kalifaat. De populariteit van de jihadistische ideologie is evenwel sterk afhankelijk van de aanwezigheid van buitenlandse conflicten waarbij moslims betrokken zijn. Een aandachtspunt is dat er in de Eenheid Den Haag meerdere individuen zijn die een radicale geloofsovertuiging erop nahouden, en daarnaast last hebben van psychische problematiek en/of verward gedrag vertonen. De Politie Eenheid Den Haag doet thans onderzoek in hoeverre dit verwarde gedrag ideologisch geïnspireerd is.

Toename populariteit van het politiek salafisme onder islamitische jongeren

Er zijn nog steeds zorgen over de invloed van het salafisme op Nederlandse moslims, en vooral over de invloed van buitenschools salafistisch onderwijs op jonge kinderen⁶. De Politie Eenheid Den Haag neemt een verschuiving waar van een apolitieke naar een politieke variant van het salafisme⁷ binnen de kaders van de democratie met een moderne boodschap over wat het betekent om moslim te zijn in Nederland. Dit vergroot het bereik onder jongeren. Soms is echter de boodschap nog steeds dat er sprake is van een vijandige overheid. Een boodschap die kan leiden tot vervreemding van de Nederlandse democratie.

Geopolitieke spanningen elders in de wereld zijn nog steeds voelbaar in de Eenheid Den Haag

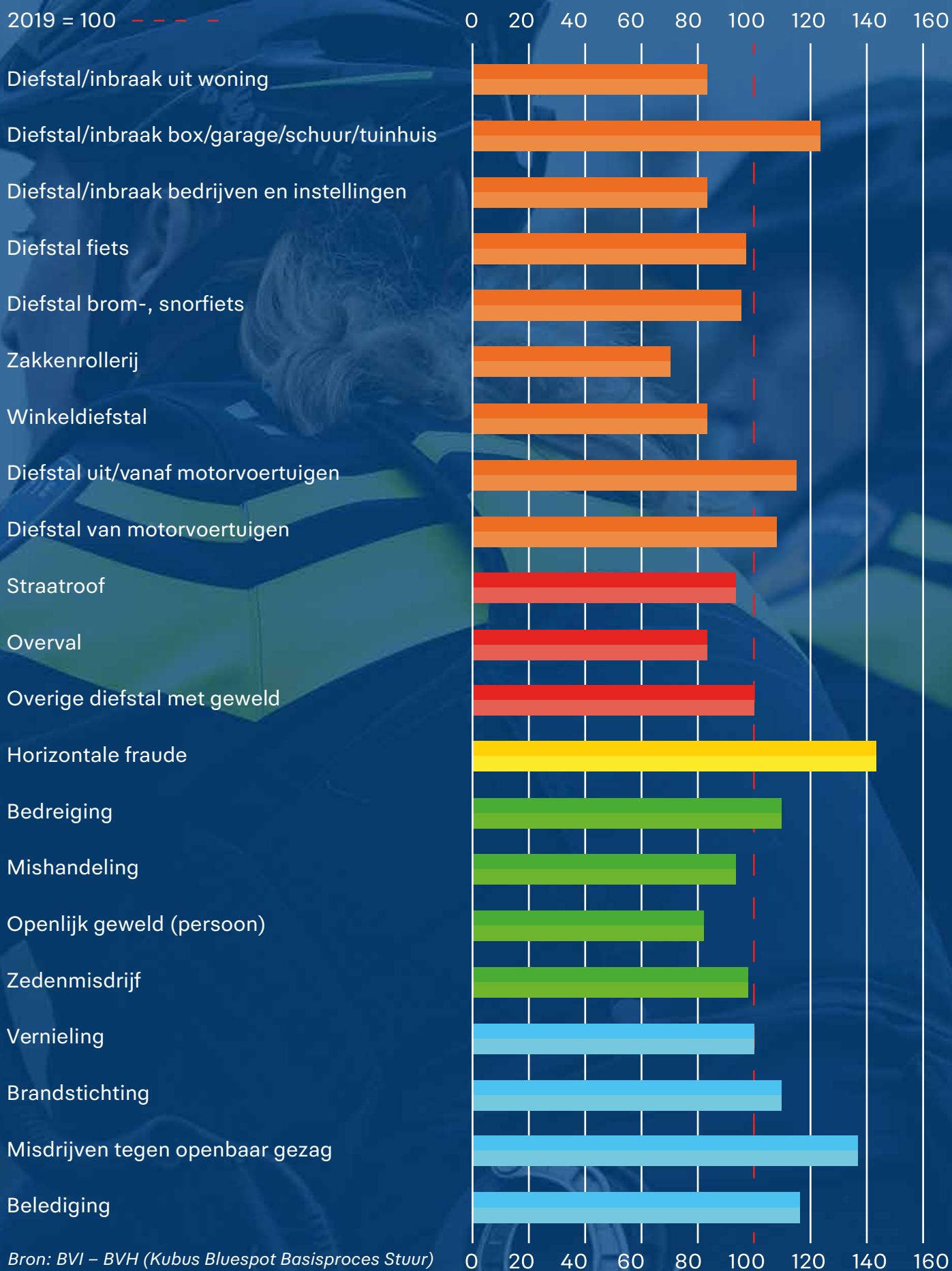
Internationale ontwikkelingen en de situatie in de landen waar veel inwoners met een migratieachtergrond vandaan komen, blijven gevolgen hebben voor de Eenheid Den Haag en de stad Den Haag als regeringsstad en internationale stad van recht, vrede en vrijheid in het bijzonder. Spanningen elders in de wereld uiten zich in spanningen tussen gemeenschappen en acties bij ambassades, het parlement en internationale instellingen. Zo hebben onrust, mensenrechtenschendingen en protesten in Wit-Rusland, Rusland, Ethiopië, Nigeria en Myanmar in het afgelopen jaar geleid tot (spontane) protestacties bij diplomatieke posten van die landen in Den Haag. Een samenloop van gebeurtenissen in Turkije, het noorden van Irak (Koerdistan) en Noord-Syrië heeft onrust veroorzaakt binnen de Koerdische en Turkse gemeenschappen in het verzorgingsgebied van de Eenheid Den Haag. De situatie van de Oeigoeren in de Chinese provincie Xinjiang heeft de verhouding tussen Nederland en China verscherpt. Het gevaar bestaat dat als de spanningen in of tussen landen verergeren protestacties toenemen, grimmiger van karakter worden of samengaan met radicalisering van individuen. Een gevolg kan zijn dat de politieke en diplomatieke druk toeneemt om de bewaking en beveiliging rond de diplomatieke missies te intensiveren. Verder blijken statelijke actoren zoals China, Rusland, Turkije en Iran in toenemende mate hun belangen in Europese landen waaronder Nederland te behartigen door onder meer beïnvloeding (van specifieke

6 NCTV (2021).

7 Voor het verschil tussen de apolitieke en politieke variant van het salafisme wordt verwezen naar <https://www.aivd.nl/actueel/nieuws/2015/09/23/inhoud-pagina-salafisme-in-nederland-diversiteit-en-dynamiek>

Grafiek 1.1 Overzicht misdrijven, 2020 ten opzichte van 2019 (op 100% gesteld), Eenheid Den Haag

migrantengroepen), inmenging, desinformatie en spionage. Het zet enerzijds de verhouding tussen Nederland en die andere landen onder druk en anderzijds kan het samengaan met polarisatie tussen bevolkingsgroepen in Nederland.

Verschuivingen in de commune criminaliteit

De coronamaatregelen hebben er voor gezorgd dat in het afgelopen jaar meer mensen thuis zijn gaan werken en dat weinig mensen konden deelnemen aan het publieke leven (op straat, in winkels en in de horeca, tijdens evenementen). Het aantal internationale reisbewegingen nam af en daarmee ook de aanwezigheid van toeristen. Als gevolg van deze veranderingen in de Gelegenheidsstructuur hebben gedurende de coronacrisis verschillende verschuivingen plaatsgevonden (zie figuur 1).

Zo is er in 2020 bij de meeste traditionele vermogensdelicten (diefstallen zonder en met geweld) sprake van een daling, terwijl 'horizontale fraude' fors is toegenomen. Het aandeel van horizontale fraude binnen het totaal aantal misdrijven Wetboek van Strafrecht is in 2020 ongeveer 20 procent. Bij horizontale fraude is er veelal (in ruim 90 procent van de gevallen) sprake van criminaliteit met een gedigitaliseerde karakter zoals: online aan- en verkoopfraude, vriend-in-noodfraude of fraude met bankgegevens/internetbankieren.

Binnen de traditionele vermogensdelicten zijn de grootste afnames zichtbaar bij diefstal/inbraak uit woning, diefstal/inbraak in bedrijven, zakkenrollerij, winkeldiefstal en overvallen. Dit zijn over het algemeen de delicten waarbij er minder gelegenheid is ontstaan om deze te plegen. Er zijn ook vormen van diefstal die in 2020 zijn gestegen. Dan gaat het om diefstal/inbraak in box/garage/schuur/tuinhuis, diefstal uit/ vanaf motorvoertuigen en diefstal van motorvoertuigen. Dit zijn delicten waarbij de gelegenheid kan zijn toegenomen en/of er een verplaatsingseffect kan hebben plaatsgevonden.

Als nader wordt ingegaan op de geweldsmisdrijven dan blijkt verbaal geweld (bedreigingen) te zijn gestegen, maar is fysiek geweld afgenomen. Wat betreft het fysiek geweld geldt dat dit vooral in het (semi) openbaar domein is afgenomen. Binnen het domein van vernieling en openbare orde is zichtbaar dat er meer brandstichtingen waren en dat een nog grotere stijging was bij misdrijven tegen het openbaar gezag en belediging. Bij misdrijven tegen het openbaar gezag gaat het voornamelijk om de delicten 'niet voldoen aan ambtelijk bevel/vordering' en 'wederspanning (verzet)'. Belediging is voor een substantieel deel gericht op politieambtenaren.

Op het vlak van overlast zijn er in 2020 duidelijk meer meldingen van jeugdoverlast (in 2019 gaat het om 9.554 meldingen en in 2020 om 15.236 meldingen) en daklozen (van 3.325 in 2019 naar 4.676 meldingen in 2020). Tevens wordt er veel meer overlast ervaren in en rondom de woning; het aantal meldingen van burenruzies en geluidsoverlast is sterk toegenomen.

Het actuele beeld

In het eerste kwartaal van 2021 is er bij vrijwel alle vormen van diefstal een forse afname ten opzichte van dezelfde periode van 2020. Dit is vermoedelijk grotendeels terug te voeren op de avondklok en de beperkte opening van winkels. Horizontale fraude is verder doorgestegen en het aandeel hiervan op het

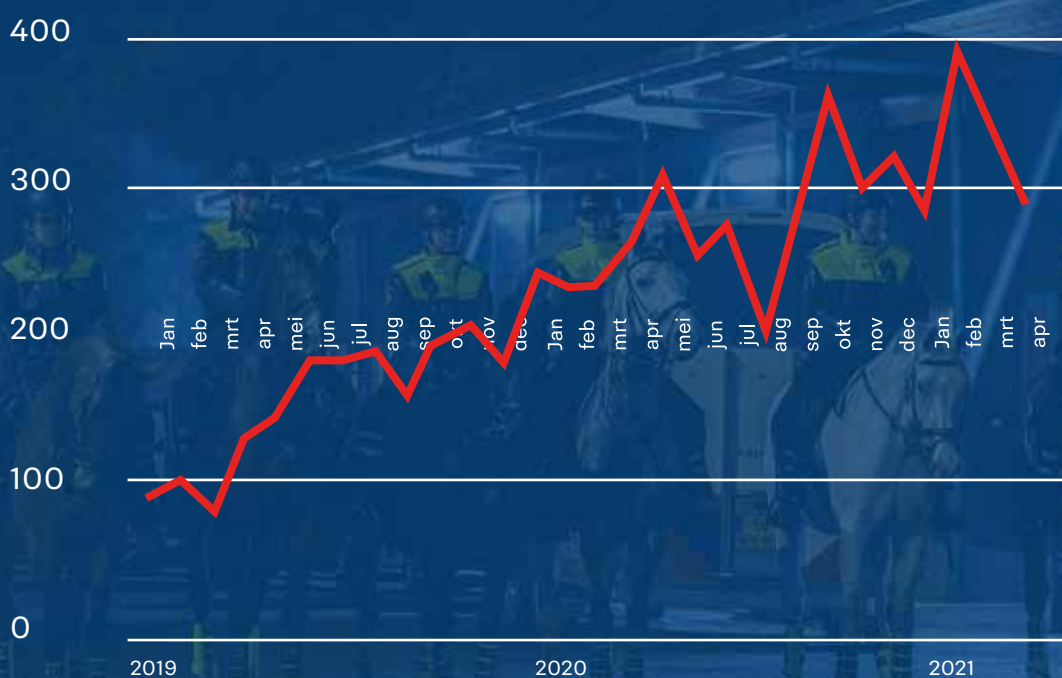
totaal aantal misdrijven Wetboek van Strafrecht bedraagt in het eerste kwartaal een kwart. Tevens is opvallend dat wederom misdrijven tegen het openbaar gezag – en in mindere mate ook belediging – zijn gestegen.

Wat betreft overlast zijn er in het eerste kwartaal van 2021 nog steeds duidelijke toenames zichtbaar bij jeugdoverlast, burenruzies en geluidsoverlast. Overlast door daklozen is op hetzelfde niveau als in het eerste kwartaal van vorig jaar. Wel dient daarbij te worden opgemerkt dat het aantal meldingen toen ook al hoog was (in vergelijking met voorgaande jaren).

Afname van High Impact Crime

Duidelijk is dat de coronamaatregelen samen zijn gegaan met een afname sinds maart 2020 van High Impact Crime (straatrovers, overvallen en diefstallen uit woning). Patronen die zichtbaar waren voor de coronacrisis blijven echter nog steeds zichtbaar zoals de aanwezigheid van bekende probleemconcentraties. Voorbeelden zijn: veel straatrovers in het centrum van de stad Den Haag, buurtsupers en avondwinkels die kwetsbaar blijven voor overvallen, babbeltreks waar men in de woning van het slachtoffer is geweest en er sprake is van veel oudere slachtoffers tussen de 70 en 99 jaar en een oververtegenwoordiging van de jeugd als verdachte van High Impact Crime. Het is aannemelijk dat als de samenleving weer (langzaam) opengaat en daarmee ook de gelegenheid de omvang van de High Impact Crime gaat toenemen. Het coronajaar 2020 heeft laten zien dat zo'n toename ook heel snel kan gaan. De mate waarin de omvang kan toenemen, blijft onzeker en is sterk afhankelijk van de wijze waarop werk (deels thuis, deels online), winkelen, culturele en recreatieve activiteiten worden georganiseerd.

Figuur 2 Ontwikkeling aantal slachtoffers van cybercrime binnen de Eenheid Den Haag

Bron: Landelijke Cybercrime Query

Cybercrime en gedigitaliseerde fraude blijven stijgen

De digitalisering is niet meer weg te denken uit het dagelijkse leven⁸. De keerzijde van de digitalisering is dat Informatie- en Communicatietechnologie (ICT) in de afgelopen jaren ook heeft geleid tot meer cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. Bij cybercrime gaat het om delicten die gepleegd worden met ICT en gericht zijn op ICT. Voorbeelden zijn het hacken van een computer, een DDoS-aanval of het plaatsen van ransomware. Gedigitaliseerde criminaliteit betreft het plegen van traditionele delicten door middel van ICT. Voorbeelden zijn internetoplichting of online bedreiging.

Naast de eerder genoemde toename van 'horizontale fraude', waarbij er veelal sprake is van online fraude, is cybercrime eveneens al gedurende een langere periode aan het stijgen. De stijging lijkt zich ook door te zetten in 2021 (zie figuur 2).

Naast een effect van corona (meer mensen werken thuis online of doen online aankopen) heeft 'Cybercrime-as-a-service' (CAAS) de groei van cybercrime en online fraude versneld. Door CAAS is zonder veel technische kennis het gemakkelijker en laagdrempeliger om cybercrime te plegen.

De meeste meldingen en aangiften in de Eenheid Den Haag hebben betrekking op fraude en oplichting. Het gaat dan om fraude met bankgegevens (45% in 2020), misbruik van accounts voor bestellingen (16% in 2020) en helpdeskfraude (8% in 2020). Inwoners in de Eenheid Den Haag worden ook slachtoffer van cyberdelicten in het kader van smaad, laster en belediging. Hierbij zijn er kwetsende teksten en foto's gedeeld op sociale media accounts. Daarnaast hebben de incidenten betrekking op diefstal van gegevens en cyberstalking. Verder is er sprake van meldingen en aangiften met betrekking tot afpersing en chantage. In de meeste gevallen gaat het om sextortion, dat wil zeggen afpersing met een seksueel getinte foto of video van het slachtoffer. Opvallend is de toename van 46 incidenten in 2019 naar 64 incidenten in 2020. Een kanttekening bij de politiecijfers is dat uit de CBS Veiligheidsmonitor 2019 blijkt dat de meldingsbereidheid (2019: 12,8%) en de aangiftebereidheid (2019: 8,2%) van de inwoners in de Eenheid Den Haag met betrekking tot cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit laag is. Bedrijven doen ook weinig aangifte blijkt uit landelijk onderzoek (tussen de 6 en 14 procent)⁹.

De jeugd is een kwetsbare groep: zij wordt relatief vaak slachtoffer (vooral van hacken en cyberpesten) en zijn ook vaker betrokken als verdachten. Ouderen lijken meer kwetsbaar te zijn voor specifieke vormen van gedigitaliseerde fraude zoals vriend-in-noodfraude¹⁰.

Het is niet bekend in welke mate bedrijven in de Eenheid Den Haag slachtoffer worden van cybercrime. Volgens recent landelijk onderzoek stijgt het aantal Midden- en Kleinbedrijven (MKB) dat slachtoffer wordt van cybercrime van 19 (2018) naar 22 procent (2020)¹¹. Verder blijken bedrijven in 2020 veel vaker doelwit te zijn van ransomware- of DDoS-aanvallen¹², maar dat blijkt niet uit de politiecijfers omdat - zoals gezegd - de meldingsbereidheid van bedrijven zeer laag is.

Door de digitalisering is het risico op grote of ernstige datalekken groot. Het aantal datalekken naar

8 CBS (2020).

9 CBS (2019); Weijer et al. (2020).

10 RSIV (2020); Politie Eenheid Den Haag (2021).

11 SIDN (2020).

12 Proofpoint, 2021

aanleiding van hacking, malware of phishing-incidenten is in Nederland in 2020 met 30 procent gestegen¹³. Een datalek kan veel schade aanrichten voor burgers en organisaties als de gegevens in handen komen van criminelen of andere kwaadwillenden. Op het internet bestaat een levendige handel in persoonsgegevens en gevoelige bedrijfsdata. Bij cybercrime is verder zichtbaar dat de impact voor organisaties toeneemt: bedrijfsprocessen en dienstverlening komen stil te liggen. De verwachting is dat hierdoor de economische continuïteit vaker verstoord zal worden en dat vooral het MKB in toenemende mate getroffen zal worden door cyberaanvallen. De technieken blijken steeds intelligenter en doelgerichter te worden.

Tot slot hebben we steeds vaker te maken met synthetische media. Dit zijn media, zoals foto's, video's, teksten of geluidsfragmenten, die gecreëerd of aangepast zijn door kunstmatig intelligentie. De tools om synthetische media te creëren worden steeds beter en breder toegankelijk. Synthetische media die worden ingezet voor het verspreiden van desinformatie worden ook wel 'deepfakes' genoemd en deze kunnen worden ingezet voor criminele doeleinden zoals chantage, sabotage, politieke beïnvloeding en fraude en oplichting¹⁴. Deepfakes kunnen ook polarisatie in de hand werken. Het wordt steeds lastiger om onderscheid te maken tussen valide informatie en desinformatie. Groepen kunnen zich steeds sneller terug trekken in hun eigen werkelijkheidsbeleving en daardoor neemt een gezamenlijk begrip van de werkelijkheid af¹⁵.

Geweld tegen de politie is toegenomen

In 2020 is het aantal geweld tegen de politie (GTPA)-incidenten in de Eenheid Den Haag gestegen met 16 procent ten opzichte van 2019 (van 1.106 naar 1.284). De toename is deels te herleiden tot maatschappelijk ongenoegen en aan geweld door personen met verward gedrag onder meer in de context van huiselijk geweld. De toename is echter ook herleidbaar tot situaties waarbij er geen directe relatie is met corona zoals in de context van verkeer en overlast. Wat betreft het soort geweld is opvallend dat er binnen de Eenheid Den Haag door Team GTPA vaker bedreiging met voorwerpen, poging doodslag en (poging tot) zware mishandeling is geregistreerd. Bovendien is bij GTPA steeds vaker sprake van een online en sociale media context naar aanleiding van het optreden van politieagenten bij demonstraties. Verder is doxing sterk in opmars.

---

13 Autoriteit Persoonsgegevens (2021).

14 Dawes Centre for Future Crime (2020).

15 Trigt (2020); VPRO Tegenlicht (2021).

Kwetsbare groepen meer onder druk

In 2020 weer toename van incidenten met personen met verward gedrag

Na enkele jaren waarin het aantal incidenten personen met verward gedrag slechts licht steeg, is in 2020 weer een grotere toename (11 procent ten opzichte van 2019) zichtbaar. Daarnaast hebben pogingen tot zelfdoding vaak betrekking op personen met verward gedrag. In 2020 is een lichte toename (+1,5%) geweest in vergelijking met het jaar daarvoor. Het lijkt er op dat de coronacrisis een rol heeft gespeeld in de stijging van overlast door verwarde personen. De pandemie treft iedereen, maar het is aannemelijk dat de impact op toch al kwetsbare groepen in onze samenleving nog groter is geweest¹⁶. In 2020 is ook een duidelijke stijging zichtbaar bij de politie van het aantal personen met ‘herhaald’ verward gedrag. Sommige personen komen vijf keer of vaker in aanraking met de politie als hulpbehoevend.

In eerdere veiligheidsbeelden is de overlap benadrukt van het thema personen met verward gedrag met andere veiligheidsvraagstukken zoals overlast door dak- en thuislozen, vluchtelingen, jihadisme, geweld (waaronder huiselijk geweld en GTPA) en jeugdproblematiek. Vooral voor wat betreft de laatst twee thema's - jeugd en geweld - bestaan (nog steeds) de nodige zorgen. Uit verschillende onderzoeken die de afgelopen maanden zijn uitgevoerd en uit diverse artikelen in de media blijkt dat steeds meer jongeren door de coronabeperkingen zouden kampen met depressieve klachten¹⁷. Op het gebied van geweld bestaan al langer zorgen met betrekking tot personen met verward gedrag en de indruk is dat de ernst van de incidenten waarbij zij betrokken zijn toeneemt. Dit uit zich ook in meer agressie/geweld tegen de politie¹⁸.

Stijging overlast dak- en thuislozen

Volgens het CBS telde op 1 januari 2020 “Nederland naar schatting ruim 36 duizend daklozen. De jarenlange stijging, tot 39 duizend in 2018, is hiermee tot stilstand gekomen. Er waren vooral minder jonge daklozen. Ruim 8 op de 10 daklozen is man. Daklozen zijn naar verhouding vaak te vinden in een

16 Koekoek (2020).

17 Zie bijvoorbeeld: <https://www.nji.nl/nl/coronavirus/Professionals/Voor-alle-professionals/Onderzoek-gevolgen-coronatiejd>; De Nederlandse GGZ (2020).

18 Zie ook: Koopman & Spijkerman (2020).

van de vier grote steden (waaronder de gemeente Den Haag)¹⁹. Landelijke cijfers over 2020 waren bij het vervaardigen van dit beeld nog niet beschikbaar. Wel blijkt dat in de stad Den Haag in het afgelopen jaar het aantal daklozen fors toenam. Er waren ruim 4.000 aanmeldingen voor opvang. Opvallend is ook de ‘enorme groei’ van het aantal gezinnen dat zich heeft gemeld bij het daklozenloket en er is mogelijk sprake van een samenhang met de coronacrisis omdat mensen hun baan verloren²⁰.

Zoals eerder beschreven heeft de politie in 2020 meer meldingen ontvangen van overlast daklozen. In het eerste kwartaal van 2021 is de overlast door daklozen op hetzelfde niveau als in het eerste kwartaal van vorig jaar. Wel dient daarbij te worden opgemerkt dat het aantal meldingen toen ook al hoog was (in vergelijking met voorgaande jaren). In 2020 is de opvang van dak- en thuislozen in een aantal hotels binnen de districten Den Haag West en Den Haag Zuid van invloed geweest op de overlastcijfers. Dit betrof een groep dak- en thuislozen die eigenlijk een plek zouden moeten krijgen in de reguliere daklozenopvang. Door corona was dit echter niet mogelijk omdat er anders niet aan de voorschriften en regels met betrekking tot afstand en ruimte voldaan kon worden, waardoor zij werden ondergebracht in hotels op een aantal locaties binnen de Eenheid Den Haag.

Huiselijk geweldsmisdrijven gelijk gebleven, maar wel meer ruzies en twisten

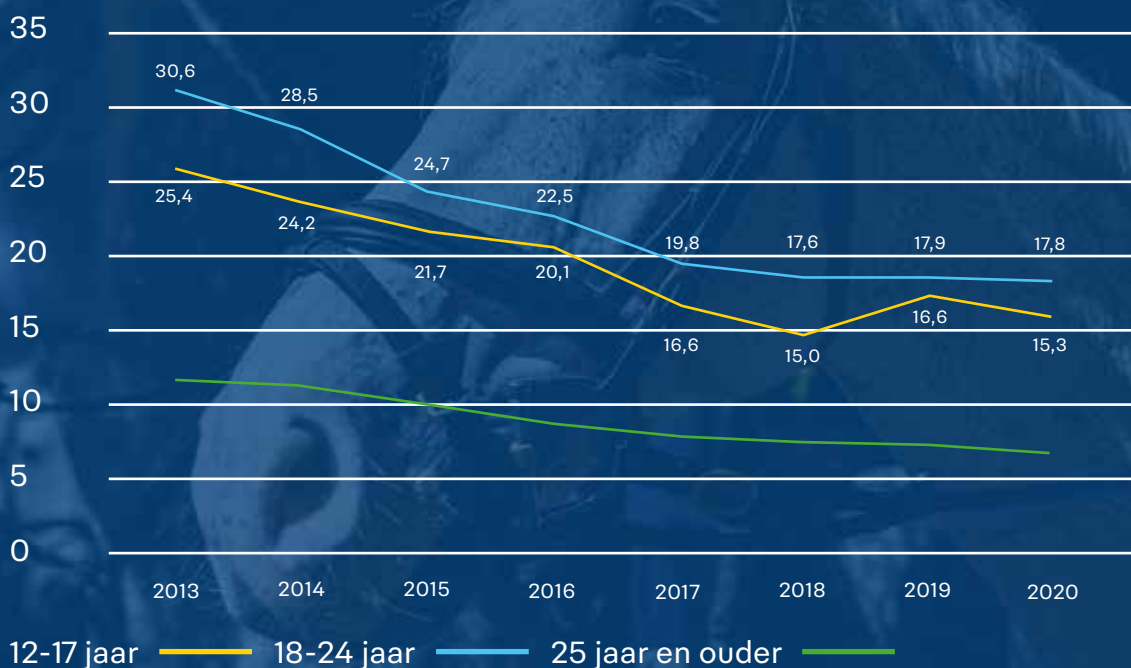
Tijdens de lockdown waren er grote zorgen over een toename van huiselijk geweld. Een stijging van het aantal huiselijk geweldsmisdrijven is echter uitgebleven in 2020. Dit blijkt op basis van de politiecijfers en de meldingen bij Veilig Thuis²¹. Er zijn geen indicaties dat deze stijging wél heeft plaatsgevonden buiten het zicht van politie en hulpverlening. De huiselijk geweldsproblematiek is alleen breder dan alleen de strafrechtelijke kant. Het aantal incidenten van ruzies/twisten in de huiselijke sfeer lijkt wel te zijn toegenomen in 2020 ten opzichte van 2019. Tevens zijn er diverse signalen - zoals van de Kindertelefoon

19 <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/13/stijging-van-het-aantal-daklozen-tot-stilstand-gekomen>

20 <https://www.omroepwest.nl/nieuws/4375925/Aantal-daklozen-in-Den-Haag-neemt-fors-toe-ruim-4000-aanmeldingen-voor-opvang>

21 RSIV (2021).

Figuur 3 Aantal verdachten woonachtig in de Eenheid Den Haag per 1.000 inwoners in betreffende leeftijdscategorie

en Fier²² - dat de spanningen binnen gezinnen zijn toegenomen en dat er met betrekking tot kinderen meer emotionele verwaarlozing is en dat ze vaker getuige zijn van huiselijk geweld. Wat betreft de aard van het geweld zijn er signalen dat de ernst toeneemt, maar de signalen hierover zijn nog niet eenduidig.

Jeugdproblematiek

Veel meer jeugdoverlast en einde aan de daling van de jeugdcriminaliteit

In de Eenheid Den Haag is het aantal door burgers gemelde incidenten van jeugdoverlast in 2020 met 59 procent toegenomen ten opzichte van 2019 van 9.559 naar 15.258 meldingen. Dit lijkt grotendeels aan de coronamaatregelen te kunnen worden toegeschreven. De jarenlange daling van de jeugdcriminaliteit heeft zich niet voorgezet sinds 2018 (zie figuur 3).

Zowel in 2019 als in het corona jaar 2020 zijn meer jongeren woonachtig in de Eenheid Den Haag per 1.000 leeftijdsgenoten in aanraking gekomen met de politie als verdachte van een misdrijf in vergelijking met 2018. Wel zien we bij de minderjarigen in 2020 een lichte daling ten opzichte van 2019: van 16,6 minderjarige verdachten per 1.000 leeftijdsgenoten in 2019 naar 15,3 minderjarige verdachten per 1.000 leeftijdsgenoten in 2020. Een mogelijke verklaring is dat onder de minderjarigen er relatief vaker sprake is van beginners van misdrijven ('first offenders') die afzien van delictpleging als het plegen van misdrijven, in dit geval door de coronamaatregelen, moeilijker wordt²³.

Verschuivingen richting drugscriminaliteit, cybercrime en (vuur)wapenbezit

In de afgelopen jaren is een duidelijke verschuiving zichtbaar in het type misdrijven waarvoor jeugdige verdachten in beeld komen. De rode draad is dat er sprake is van minder traditionele vermogensmisdrijven (vooral onder de jongvolwassen verdachten) en meer betrokkenheid bij de handel in harddrugs (onder meer door de instroom van "jonge aanwas") en bij cybercrime en gedigitaliseerde fraude. Verder is er sprake van een toename van (vuur)wapenbezit in 2019 en 2020. Zorgelijk hierbij is de toename in de afgelopen jaren van mes- en steekincidenten onder jongeren²⁴. In de periode 2019, 2020 en in het voorjaar van 2021 heeft dit geleid tot drie dodelijke mannelijke slachtoffers van 20, 19 en 17 jaar.

Veel van de jeugdcriminaliteit wordt nog steeds gepleegd in de context van problematische jeugdgroepen. In 2020 gaat het om 33 à 39 groepen. In april 2021 gaat het om 31 groepen. Al jaren zien we hierbij ook een overlap van sommige groepen met Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's). Sinds 2019 is een relatie met drillrap te zien en twee prominente groepen in de Eenheid Den Haag vallen hierbij op. Daarnaast neemt het aantal nieuwe drillrapgroepen langzaam toe. De verwachting is dat na het versoepelen van de coronamaatregelen de traditionele vermogensdelicten onder jongeren mogelijk weer toenemen, omdat er weer meer gelegenheid voor het plegen van deze delicten is. Bovendien is het niet uit te sluiten dat een verdere verschuiving in de betrokkenheid van de jeugd van traditionele vermogensdelicten richting cybercrime, gedigitaliseerde fraude en drugscriminaliteit plaatsvindt, gelet op de lage pakkans en lucrativiteit.

22 De Kindertelefoon (2021); Fier (2020).

23 Farrell, et al. (2015).

24 Politie Eenheid Den Haag (2020).

De vele gezichten van ondermijning

De Eenheid Den Haag kent vele gedragingen en verschijnselen die onder ondermijning te scharen zijn. De rode draden zijn: drugscriminaliteit, criminele netwerken (waaronder de OMG's), risicovolle bedrijvigheid en vrijplaatsen, mensenhandel, witwassen en fraude. Daarnaast blijft de mogelijkheid van (excessief) geweld een punt van aandacht en zorg. Deze gedragingen en verschijnselen zijn overigens niet altijd strikt af te bakenen. Bovendien kunnen ze - in samenhang - tot uiting komen in kwetsbare wijken. Of zoals Boutellier et al. (2019) in het rapport 'Weerbare wijken tegen ondermijning', hebben beschreven: de ondermijnende criminaliteit vindt een voedingsbodem in stadswijken waar problemen van armoede, achterstand en achterstelling zich opstapelen.

Ondanks de coronapandemie gaat de drugscriminaliteit door

De drugscriminaliteit is veelomvattend en vindt in alle gemeenten van de Eenheid Den Haag plaats, al dan niet georganiseerd door de eigen inwoners. De vraag naar drugs lijkt tijdens de coronacrisis te variëren. Op basis van landelijke gegevens blijkt dat er minder vraag was naar synthetische drugs onder meer door het wegvallen van evenementen. Verder zijn meer mensen minder vaak cocaïne gaan gebruiken. Voor het gebruik van cannabis is er niet een duidelijk patroon van meer of minder gebruik²⁵.

Met betrekking tot de aanbodkant van drugs heeft de corona epidemie zijn weerslag gehad op de internationale drugshandel. De internationale reisbeperkingen en lokale lockdowns hebben een verstrend effect gehad op de Europese drugsmarkten. Zo is op de cocaïnemarkt door de afname van het internationale personenvervoer het aantal bolletjesslikkers sterk gedaald, het bulktransport is echter niet verstoord en waarschijnlijk zelfs iets toegenomen²⁶. Als wordt uitgegaan van het aantal opgerolde laboratoria en het aantal dumpingen is de productie van synthetische drugs niet afgenomen door corona. In Nederland wordt de productie door de politie geschat aan de hand van het aantal opgerolde productielocaties, het aantal opslaglocaties en het aantal aangetroffen dumplocaties²⁷. Het aantal opgerolde productielocaties in de Eenheid Den Haag bedraagt 7 in 2018, 10 in 2019 en 6 in 2020. Opslaglocaties zijn locaties waar hardware

25 Trimbos & WODC (2021).

26 Europol (2020).

27 Cluster Synthetische Drugs Intel & Expertise (2021).

(glaswerk, ketels etc.) en/of chemicaliën ten behoeve van de productie van synthetische drugs worden aangetroffen. In de Eenheid Den Haag is in 2020 het aantal aangetroffen opslaglocaties aanzienlijk hoger dan in de voorgaande jaren (2018: 5; 2019: 3 en 2020: 11). Deze stijging is mede veroorzaakt door het gebruik van berichten uit de gekraakte communicatie server “Encrochat”²⁸. Dit heeft geleid tot veel succesvolle interventies zoals aanhoudingen, het oprollen van drugslabs en de inbeslagname van veel drugs en geld.

In 2020 zijn in de Eenheid Den Haag 240 hennepkwekerijen ontmanteld, terwijl dit er 374 waren in 2019²⁹. Het aantal in de Basisvoorziening Handhaving (BVH) geregistreerde verdachten van het vervaardigen van softdrugs in de Eenheid Den Haag is in 2020 met ruim 30 procent afgenomen ten opzichte van 2019. De afname van het aantal ontmantelde hennepkwekerijen en verdachten is echter al vele jaren zichtbaar en hangt mogelijk samen met een verplaatsing naar het buitenland, minder aandacht door de politie en door innovatie in de hennepsteelt waardoor hennepkwekerijen minder snel opvallen. Uit expertkennis en systeeminformatie zijn er sterke aanwijzingen dat de meeste hennepkwekerijen aangetroffen worden in de buurt van coffeeshops. Growshops hebben een cruciale rol binnen de hennepmarkt. Growshops die de hennepsteelt faciliteren zijn moeilijk aan te pakken en een trend is dat er vaker sprake is van online transacties waarbij de benodigde middelen elders in een loods zijn opgeslagen.

De straatverkoop heeft wel veel last van de coronamaatregelen, de verkoop is daardoor deels verschoven naar post- en pakketbezorging³⁰. In de Eenheid Den Haag heeft de politie in 2020 gesignaleerd dat het dealen, dat veelal ook in horecagelegenheden plaatsvond en die gesloten waren, zich verplaatste naar woningen. De verwachting is, na heropening van de horeca en het toestaan van evenementen, dat de vraag naar drugs zal toenemen. In het verlengde hiervan zal de productie van drugs mogelijk stijgen.

De verstoring van de drugsmarkten was echter van korte duur. Volgens het Europees Waarnemingscentrum EMCDDA lijkt de coronapandemie weinig invloed te hebben op de Europese drugsmarkten³¹. Criminele netwerken slagen er in hun werkwijzen vaak snel aan te passen. Uit het ondermijningsbeeld van de politie en de analyses van de Encrochat gegevens blijkt dat er sprake is van een sterk verweven, dicht netwerk van handelaren in drugs. De sterke verwevenheid van dit netwerk maakt dat de handel heel adaptief en dynamisch is en dat vraag en aanbod snel bij elkaar kunnen komen. De meeste subjecten houden zich niet aan één criminele markt maar handelen in zowel hennep, als cocaïne, als heroïne, als synthetische drugs en soms wapens. Overigens zijn degenen die een Encrochat-apparaatje hebben niet per se een doorsneecrimineel. Voor hen moet afscherming zo belangrijk zijn dat ze er flink geld voor over hebben. Een Encrochat-apparaatje kostte namelijk ongeveer €1.000 in aanschaf en daarna €1.500 voor een halfjaarabonnement³². De eigenaren moeten dus financieel wel enigszins succesvol zijn. Zoals beschreven in het Algemeen Veiligheidsbeeld 2019³³ zijn anno 2020 in het criminele proces nog steeds verschillende

28 Het bedrijf Encrochat bood sinds 2016 via zijn website mobiele apparaten aan waarmee de klanten versleutelde tekstberichten aan elkaar konden sturen. Criminelen maakten veelvuldig gebruik van deze dienst. In 2020 konden echter diverse politiediensten in Europa live meelesen met de communicatie via de Encrochat server.

29 Nationale Politie (2021).

30 Europol (2020).

31 EMCDDA (2021).

32 Wright (2020).

33 Politie Eenheid Den Haag (2019).

rollen te onderscheiden zoals producenten, superlaboranten, transporteurs, handelaren, investeerders, brokers. Bottleneck in alle illegale markten is, naast de communicatie, het transport. Het transport is namelijk afhankelijk van malafide logistieke dienstverleners. Deze zijn schaars en moeilijk vervangbaar. Vaak wordt gebruik gemaakt van gecombineerde transporten met meerdere soorten drugs, soms ook gecombineerd met wapens.

Outlaw Motorcycle Gangs

De OMG's kunnen nog steeds gezien worden als criminele samenwerkingsverbanden. Zij maken zich schuldig aan diefstal, afpersing, drugshandel en andere financieel gemotiveerde misdaden. Zij treden echter ook op als criminele dienstverleners. Er kan gesproken worden van Crime-As-A-Service waarbij sommige (leden van) OMG's optreden als belangenbehartiger, ordebewaker, incassobureau en als uitvoerder van liquidaties en ontvoeringen. Mede als gevolg van de aanpak is een verval van oude en de opkomst van nieuwe clubs waar te nemen. Dit zegt echter niets over de leden en netwerken die daar achter zitten of juist zijn ontstaan en zij kunnen weer opduiken onder andere namen of binnen andere clubs.

Risicovolle bedrijvigheid

Risicovolle bedrijvigheid (en vrijplaatsen) is een belangrijk fenomeen dat naar voren komt in de lokale ondermijningsbeelden. Koploper hierbij is de horeca die veelvuldig gebruikt lijkt te worden voor ondermijning; zowel als locatie om 'zaken te doen' als een manier om 'geld mee wit te wassen'. Ook zijn bedrijventerreinen, bedrijfsverzamelgebouwen en afgelegen plekken zoals parkeerplaatsen en woonwagenterreinen locaties waar risicovolle bedrijvigheid plaatsvindt. Binnen dit fenomeen blijft de automotivebranche een belangrijk aandachtspunt. Deze is veelal verweven met drugscriminaliteit en met criminele netwerken. Tot slot komt de beautybranche naar voren bij risicovolle bedrijvigheid omdat er vermoedens zijn van witwassen en arbeidsuitbuiting.

Witwassen en fraude

Signalen van witwassen komen in alle gemeenten voor en manifesteren zich bij bedrijven en door onverklaarbaar bezit en vermogen. Hierbij komen in beeld vastgoed, de horeca en de automotivebedrijven. Signalen van fraude hebben betrekking op uitkeringsfraude, adresfraude en illegale bewoning, vastgoedfraude en zorgfraude. Zorgwekkend is het beeld dat kwetsbare groepen, waaronder jongeren uit kwetsbare wijken en bijvoorbeeld mensen met een 'licht verstandelijke beperking' (LVB), hiervan slachtoffer worden en ook op deze wijze criminele netwerken ingezogen worden.

Excessief geweld

De ontwikkelingen die in de afgelopen paar jaar op het gebied van Excessief Geweld worden gezien, vinden vooral in de voorbereidende en uitvoerende fase van liquidaties plaats. Het blijkt dat conflicten meestal zijn gerelateerd aan drugs. In 2019 vond er in de Eenheid Den Haag één dodelijk schietincident plaats. Dit is gelijk aan het jaar daarvoor. Er vielen in 2019 zes gewonden door vuurwapengeweld en er werden 367 vuurwapens in beslag genomen, waarvan vier automatische. Er vonden in 2020 geen dodelijke schietincidenten plaats. Het aantal gewonden en in beslag genomen vuurwapens is nog onbekend.

Druk op Stelsel Bewaken & Beveiligen neemt toe

Door verschillende ontwikkelingen in de veiligheidsproblematiek is de druk op het Stelsel Bewaken & Beveiligen binnen de Eenheid Den Haag het afgelopen jaar toegenomen. Oorzaken zijn vooral de dreigingen die komen uit de hoek van het maatschappelijk ongenoegen; anti-overheidssentiment, complotdenken, anti-establishment (denk aan bijvoorbeeld burgemeesters, ambtenaren, wetenschappers die bedreigd worden). Een andere oorzaak zijn de onderzoeken die gericht zijn op het beschermen van bedreigde personen (bijvoorbeeld: advocaten en rechters, familieleden kroongetuigen) gerelateerd aan de Marengo- en/of Eris-strafzaak. Hierdoor heeft een verschuiving plaatsgevonden in het soort 'te beveiligen persoon' (TBP). Daar waar de TBP voorgaande jaren voornamelijk uit het criminele milieu of privérelaties kwam (ex-partner/relatie/eerwraak), betreft het nu vaker een in het publieke domein functionerende TBP. De verschuiving gaat ook gepaard met meer werkzaamheden voor de politie.

Burgers over ondermijning

Politie en partners hebben de hulp van de burger hard nodig in de aanpak van ondermijning. Zo kunnen burgers bijdragen door signalen van ondermijning te delen met de politie of een gemeente³⁴. Uit gegevens van Meld Misdaad Anoniem blijkt dat in 2020 het aantal meldingen voor de Eenheid Den Haag is toegenomen van 1.318 meldingen in 2019 naar 2.297 meldingen in 2020. Dit is een stijging van 74 procent³⁵. De top 5 van meldingen in 2020 heeft betrekking op softdrugs, harddrugs, geweldsmisdrijven, financieel-economische misdrijven en diefstal/verduistering.

Op basis van extra door de Politie Eenheid Den Haag gestelde vragen in de CBS Veiligheidsmonitor 2019 blijkt dat 45,7 procent van inwoners vermoed dat in hun woonbuurt er sprake is van één of meer situaties/problemen in relatie tot ondermijning. Een stuk minder inwoners (18,4%) geven aan hiervan kennis te hebben. De meeste burgers hebben kennis van of vermoedens van 'buurtbewoners die denken dat ze alles kunnen maken zonder bestraft te worden', de zogenaamde 'onaantastbaren'. Daarna volgen zicht op 'buurtbewoners die frauderen met uitkeringen en toeslagen' en 'buurtbewoners met onverklaarbaar bezit'. Verder is er maar een hele kleine groep burgers die bekend is met of vermoedens heeft van illegaal gokken, drugslabs en illegale prostitutie. Er zijn hierbij duidelijke verschillen tussen de districten en relatief veel inwoners in Den Haag-Centrum en Den Haag-Zuid hebben vermoedens of kennis van ondermijnende situaties. Een minderheid van de burgers met kennis of een vermoeden van ondermijning meldt dit bij de politie, de gemeenten of een andere organisatie. Heeft men kennis van een situatie dan worden vooral illegale prostitutie, drugslabs, dealen van hard drugs en de buurtbewoners die zich onaantastbaar wanen gemeld.

Seksuele uitbuiting

Legale prostitutie is lange tijd niet mogelijk gebleken tijdens de coronacrisis en dit heeft ervoor gezorgd dat alternatieve werkwijzen in aanbod, vorm en contact hebben plaatsgevonden. De aanwezigheid en manifestatie van Roemeense criminele samenwerkingsverbanden betrokken in de prostitutie en daarbij ook mogelijk de seksuele uitbuiting van Roemeense en Moldavische vrouwen blijft een punt van zorg. Deze groepen opereren vaak over de grenzen van de eenheid heen en schuwen geweld niet. Verder is

34 Broekhuizen et al. (2018); Boonstra (2021).

35 Meld Misdaad Anoniem (2021).

zichtbaar dat daders van seksuele uitbuiting vaker online ronselen en dat de duur van deze werkwijze vaak zeer kort is³⁶. Er is ook sprake van een grote groep van onzichtbare slachtoffers zoals Chinese vrouwen die seksueel worden uitgebuit of vermoedelijk slachtofferschap van vreemdelingen die een beroep doen op een tijdelijke verblijfsvergunning om eventueel aangifte te kunnen doen van mensenhandel (de B8/3 regeling). Het risico bestaat dat wanneer we terug gaan naar een normale samenleving er nieuwe slachtoffers en mogelijk ook nieuwe werkwijzen en criminele samenwerkingsverbanden aan het licht komen.

Criminele uitbuiting blijft een punt van zorg

Detectie en herkenning van criminele uitbuiting zijn lastig en nieuwe werkwijzen maken dit niet eenvoudiger. In de Eenheid Den Haag hebben we te maken met signalen van (mogelijke) uitbuiting binnen de productie en verkoop van drugs en de verkoop van drugs op straat door jongeren. Bovendien zijn er signalen van mogelijke uitbuiting van geldezels en katvangers ten behoeve van witwassen en fraude. Een ander punt van zorg is de situatie van vermissingen uit jeugdzorginstellingen en mogelijk slachtofferschap van mensenhandel via seksuele en criminele uitbuiting evenals delicten als verkrachtingen en de aanwezigheid van kindermisbruiknetwerken in andere delen van het land.

Arbeidsuitbuiting in diverse sectoren en ontstaan nieuwe slachtoffergroepen

Er zijn signalen dat misstanden en uitbuiting van arbeidsmigranten plaatsvinden in diverse sectoren als de (land- en tuin)bouw, horeca, vervoer en op de bloemenveiling. Belangrijk aandachtspunt is dat malafide uitzendbureaus een knooppunt zijn bij het faciliteren van arbeidsuitbuiting. Bovendien zijn er signalen van nieuwe kwetsbare groepen die mogelijk naar Nederland kunnen gaan reizen: het gaat dan om arbeiders uit de Oekraïne en Moldavië.

Mensensmokkel ook zichtbaar in de Eenheid Den Haag

Zichtbaar is dat migratiestromen in toenemende mate onvoorspelbaar en adaptief zijn en dat smokkelnetwerken steeds professioneler opereren en verharder. In de Eenheid Den Haag zijn mensen actief binnen internationale mensensmokkelnetwerken. Dit wil niet altijd zeggen dat de mensen worden gesmokkeld naar Nederland, maar dat wel een gedeelte wordt georganiseerd of gefaciliteerd binnen de Eenheid Den Haag. Door de aanhoudende instabiliteit in diverse bron- en transitlanden van irreguliere migratie (bijvoorbeeld Afghanistan, Eritrea, Turkije en Iran), is de verwachting dat ook de komende jaren aanhoudende dan wel toenemende migratiestromen richting de EU en dus Nederland zichtbaar zullen zijn. Een deel van deze migratiestromen gaat gepaard met grensoverschrijdende criminaliteit, waaronder mensensmokkel. Nu het steeds moeilijker wordt om de oversteek naar Groot-Brittannië te maken, kan smokkel naar Nederland als doorvoerland veranderen in Nederland als eindbestemming.

Clanriminaliteit valt niet uit te sluiten

Eén van de fenomenen waar de politie momenteel en de komende jaren mee te maken kan krijgen, is de specifieke organisatievorm van een aantal migrantengroepen en de mogelijk hiermee gepaard gaande 'clanriminaliteit' (Jones & Zee, 2020). Bij clancriminaliteit gaat het om drugshandel, afpersing, het innen van beschermingsgelden, uitkeringsfraude, vrouwenhandel, smokkel, illegaal gokken, witwassen

36 Bekken et al. (2021).

en roofovervallen. Er zijn signalen dat dit fenomeen zich ook voordoet in de Eenheid Den Haag.

Bronnenlijst

Autoriteit Persoonsgegevens (2021). Datalekrapportage 2020. Den Haag: Autoriteit Persoonsgegevens.

Bekken, F.F., Simons, E.I. & Noteboom, F. (2021). Daders van binnenlandse seksuele uitbuiting. Capelle aan den IJssel: Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel.

Berger, E. et al. (2020). Experts aan het woord: effecten van de coronacrisis. Arnhem: TNO.

Boonstra, W. (2021). Burgers effectief in aanpak ondermijning. Warm contact vergroot meldingsbereidheid. Binnenlands Bestuur, 04-2021.

Boutellier, H., Boelens, M. & Hermens, N. (2019). Weerbare wijken tegen ondermijning. Contouren van een nieuwe strategie. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Brakema, M. & Knura, S. (2021, 15 maart). Haagse politiek wil opheldering over ingrijpen politie tijdens demonstratie. <https://www.omroepwest.nl/nieuws/4370900/Haagse-politiek-wil-opheldering-over-ingrijpen-politie-tijdens-demonstratie>

Broekhuizen, J. et al. (2018). Ondermijnende criminaliteit en de meldingsbereidheid van burgers. Amersfoort: Bureau Broekhuizen.

CBS (2019). Digitale veiligheid & criminaliteit 2018. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS (2020). ICT, kennis en economie 2020. Den Haag, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Cluster Synthetische Drugs Intel & Expertise (2021). Landelijk overzicht Synthetische Drugs 2020.

Dawes Centre for Future Crime (2020). AI-enabled future crime. London: University College London.

De Kindertelefoon (2021, 27 januari). “Kindertelefoon voert meer gesprekken over emotionele problemen en huiselijk geweld”. Geraadpleegd via <https://www.kindertelefoon.nl/nieuws-tweede-lockdown>

De Nederlandse GGZ (2020, 23 december). “Forse stijging crisismeldingen jongeren met suïcidaliteit en eetstoornissen”. Geraadpleegd via <https://www.denederlandseggz.nl/nieuws/2020/forse-stijging-aantal-crisismeldingen-jongeren-met-suïcidaliteit-en-eetstoornissen-bij-jeugd-ggz>

EMCDDA (2021). Impact of COVID-19 on drug markets, use, harms and drugs services in the community and prisons: Results from an EMCDDA trendspotter study. Luxembourg: Publication Office of the European Union

Engbersen, G., Bochove, M. van, Boom, J. de, Burgers, J., Etienne, T., Krouwel, A. et al. (2020). De verdeelde samenleving. De Maatschappelijke impact van COVID-19 in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam &

Nederland. Rotterdam: Erasmus School of Social and Behavioural Sciences & Kenniswerkplaats Leefbare Wijken.

Europol, E. M. (2020). EU Drug Markets: Impact of COVID-19. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Farrell, G., Laycock, G. Tilley, N. (2015). Debuts and legacies: the crime drop and the role of adolescence-limited and persistent offending. *Crime Science*, 4:16.

Fier (2020, 23 september). “Forse stijging aantal slachtoffers van kindermishandeling en seksueel geweld op chat tijdens corona”. Geraadpleegd via <https://www.fier.nl/nieuws/forse-stijging-aantal-slachtoffers-van-kindermishandeling-en-seksueel-geweld-op-chat-tijdens-corona/1>

I & O Research (2021). Draagvlak voor verdere versoepelingen afgenomen. Geraadpleegd via <https://www.ioresearch.nl/actueel/draagvlak-voor-verdere-versoepelingen-afgenomen/>

Jones, A. & Zee, M. (2020). Koerdisch-Libanese clans in Duitsland. Geraadpleegd via <https://www.websitevoordepolitie.nl/koerdisch-libanese-clans-in-duitsland/>

Klerk, M. de, Olsthoorn, M., Plaisier, I., Schaper, J. & Wagemans, F. (2021). Een jaar met corona. Ontwikkelingen in de maatschappelijke gevolgen van corona. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Koekoek, B. (2020, 2 november). “We krijgen nu niet allemaal ineens psychische stoornissen”. NRC. Geraadpleegd via <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/11/02/we-krijgen-nu-niet-allemaal-ineens-psychische-stoornissen-a4018373>

Koopman, E. en Spijkerman, C. (2020, 14 oktober). “Agenten voelen zich gedwongen tot geweld tegen mensen in psychische nood”. Geraadpleegd via <https://www.platform-investico.nl/artikel/agenten-voelen-zich-gedwongen-tot-geweld-tegen-mensen-in-psychische-nood/>

Meld Misdaad Anoniem (2021). Regionale Jaarcijfers 2020 Meld Misdaad Anoniem. Overzichten per eenheid.

Nationale Politie (2021). Aantal ontmantelde hennepkwekerijen gedaald. Geraadpleegd via <https://blue.politie.local/nieuws/0344c0d6-cc71-48ea-880d-453ceab846f5>.

NCTV (2021). Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 54. Den Haag: Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid.

Politie Eenheid Den Haag (2018). Veiligheidsbeeld Eenheid Den Haag 2018.

Politie Eenheid Den Haag (2019). Algemeen Veiligheidsbeeld 2019.

Politie Eenheid Den Haag (2020). Analyse van mes- en steekincidenten Eenheid Den Haag. Met de focus op de verdachten van 12 t/m 17 jaar.

Politie Eenheid Den Haag (2021). Cybercrime en gedigitaliseerde fraude Eenheid Den Haag.

Proofpoint (2021). 2021 State of the Phish. An in-depth look at user awareness, vulnerability and resilience. Sunnyvale: Proofpoint.

RIVM (2021). <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/maatregelen-welbevinden>. Geraadpleegd op 20 mei 2021.

RSIV (2020). Factsheet jeugdcriminaliteit & preventie in de digitale wereld. Den Haag: Regionaal Samenwerkingsverband Integrale Veiligheid.

RSIV (2021). Jaarverslag 2020 Eenheid Den Haag. Den Haag: Regionaal Samenwerkingsverband Integrale Veiligheid.

SIDN (2020). Van vertrouwen geven naar eigen verantwoordelijkheid nemen. De 3 belangrijkste cybersecuritytrends voor ondernemers. Arnhem: SIDN. Geraadpleegd via <https://www.sidn.nl/publicaties>.

Sterkenburg, N. (2021). Van actie tot zelfverwezenlijking. routes van toetreding tot radicaal- en extreem-rechts. Leiden: Institute of Security and Global Affairs, Faculty of Governance and Global Affairs, Leiden University.

Terpstra, J. & Salet, R. (2020). Politie in tijden van Corona. Over haar maatschappelijke opdracht in buitengewone omstandigheden. Den Haag: Nationale Politie.

Trigt, van M. (2020, 17 november). Desinformatie-expert Nina Schick: 'Pak deepfakes aan nu het nog kan'. De Volkskrant. Geraadpleegd via <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/desinformatie-expert-nina-schick-pak-deepfakes-aan-nu-het-nog-kan~bfcfa2f9/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.nl%2F>

Trimbos & WODC (2021). Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2020. Utrecht: Trimbos & Den Haag: WODC.

VPRO Tegenlicht (2021, 7 maart). Zien is geloven. Geraadpleegd via <https://www.vpro.nl/programmas/tegenlicht/kijk/afleveringen/2020-2021/zien-is-geloven.html>

Wal, C. van der (2021, 26 maart). Korpschef: 'De politie die we willen zijn staat onder druk'. Het Parool. <https://www.parool.nl/nederland/korpschef-de-politie-die-we-willen-zijn-staat-onder-druk~b26ebbf7/>

Weijer, S.G.A. van de, Leukfeldt, E.R. & Zee, S. van der (2020). Slachtoffer van onlinecriminaliteit, wat nu? Een onderzoek naar aangiftebereidheid onder burgers en ondernemers. Den Haag: Sdu Uitgevers.

Wright, R. (2020, 07 02). Hundreds arrested across Europe as French police crack encrypted network. The Financial Times.